

Hiumaa majandusülevaade 1999

Sissejuhatus

Käesolev majandusülevaade on koostatud Hiiumaa ettevõtetelt kogutud andmete baasil. 1999.a. kohta esitasid andmeid 61 firmat 80-st. Konkreetsete andmetega on meie hinnanguil kaetud 90 % majanduse käibest. Ülejäänud majandust on kajastatud pangatöötajate ja ekspertide hinnangute põhjal. Meie ülevaatest on välja jäänud eraisikute ametlik ja mitteametlik ettevõtlus, samuti riiklike ja infrastruktuuriettevõtete (Eesti Telefon, Eesti Energia, Hiiumaa Teedevalitsus jt.) tegevus.

Võrreldes 1998 a. majandusülevaate koondandmeid 98 a. lõpul ilmunud riikliku statistika andmetega, näeme üllatavalt suurt ühtelangevust. Statistikaameti järgi oli Hiiumaal registreeritud ettevõtete käive 603 milj. kr. Hansapanga majandusülevaates 686 milj. kr. Meie arvates on täna pigem riiklik statistika ebatäpsem, kuna ei kajasta andmeid mitte esitanud või mujal juriidilist aadressi omavate Hiiumaa ettevõtete tegevust.

Sellel aastal lisasime majandusnäitajate analüüsile nn. "Hiiumaa majanduskkeskonna baromeetri". Paar lihtsat hinnangut küsituna kõikide Hiiumaa majanduse käekäiku mõjutavate inimeste käest, peaksid andma väga vajalikku infot omavalitsustele, riigile jt. majanduspoliitika teostajatele. Veel suurema väärtuse omandab see küsimusteblokk järgnevatel aastatel, kui on näha hinnangute muutumist paremuse või halvemuse suunas.

Sel aastal esitlesime oma ülevaates esimest korda ka statistilisi andmeid omavalitsuste maksu- ja eelarvelaekumiste ning leibkondade sissetulekute kohta, mis võiks aidata kaudselt hinnata meie elanikonna maksejõulisust ja elatustaset muu Eestiga võrrelduna.

Majandusülevaade kajastab Hansapanga nägemust Hiiumaa majandusest, selle arengutest ja arenemisvõimalustest. Meie nägemus ei pruugi olla veatu ja ainuõige.

Loodame, et suudame Teile pakkuda vajalikku informatsiooni, ning et meie koostöö jätkub sama meeldivalt ka järgmistel aastatel!

Koostajad:

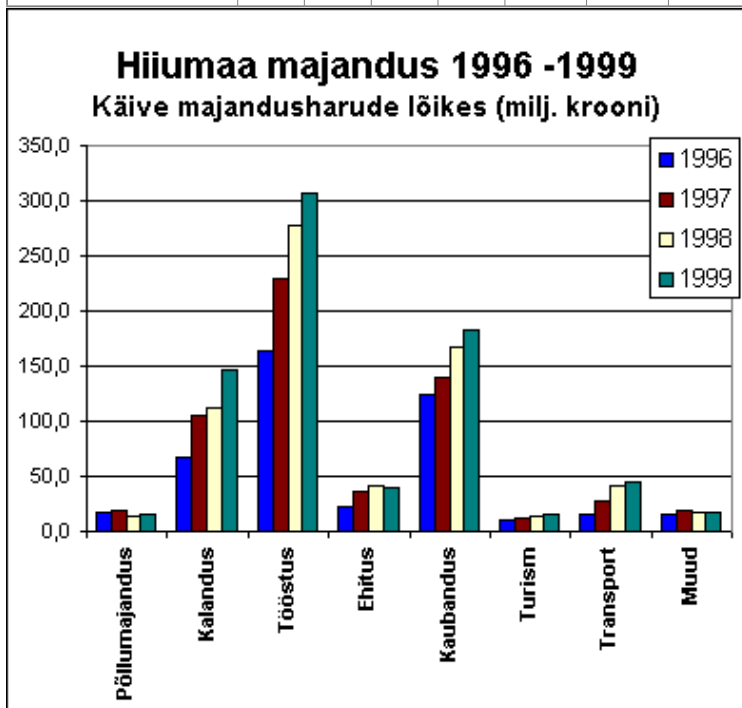
Omar Jõpiselg
Hansapanga Hiiumaa regiooni direktor

Elmo Harjak
Hansapanga Hiiumaa ärikliendihaldur

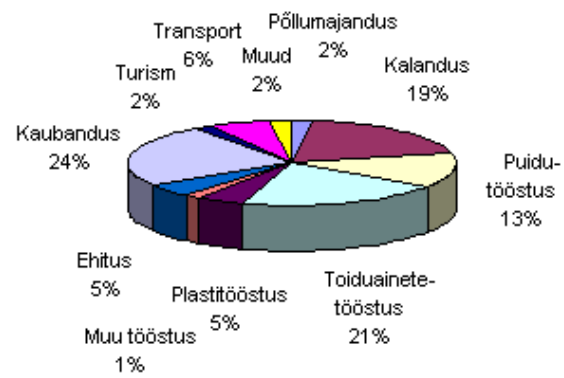
Hiiumaa majanduse koondandmed

Alljärgnevas tabelis on toodud Hiiumaa ettevõtete käibe (milj. EEK) jagunemine majandusharude lõikes.

Majandusharu	1996	1997	1998	1999	kasv 96-97	kasv 97-98	kasv 98-99
Põllumajandus	17,9	18,6	14,4	15,0	3,9%	-22,6%	4,2%
Kalandus	67,8	106,0	111,3	146,4	56,3%	5,0%	31,5%
Tööstus	164,2	229,4	277,9	307,5	39,7%	21,1%	10,7%
s.h. puidutööstus	31,3	44,7	82,6	103,5	42,8%	84,8%	25,3%
s.h. toiduainetetööstus	113,6	156,0	157,6	158,7	37,3%	1,0%	0,7%
s.h. plastitööstus	9,4	17,5	24,7	35,7	86,2%	41,1%	44,5%
s.h. muu tööstus	9,9	11,2	13,0	9,6	13,1%	16,1%	-26,2%
Ehitus	22,8	36,3	42,2	39,7	59,2%	16,3%	-5,9%
Kaubandus	123,9	139,9	167,2	183,0	12,9%	19,5%	9,4%
Turism	10,0	12,0	14,2	15,5	20,0%	18,3%	9,2%
Transport	16,1	26,9	41,2	44,8	67,1%	53,2%	8,7%
Muud	15,5	19,5	17,7	17,0	25,8%	-9,2%	-4,0%
KOKKU	438,2	588,6	686,1	768,9	34,3%	16,6%	12,1%

Kogukäibe jagunemine

Kalandus

Kalanduse osatähtsus Hiiumaa firmade koodkäibest on 19,3 %.

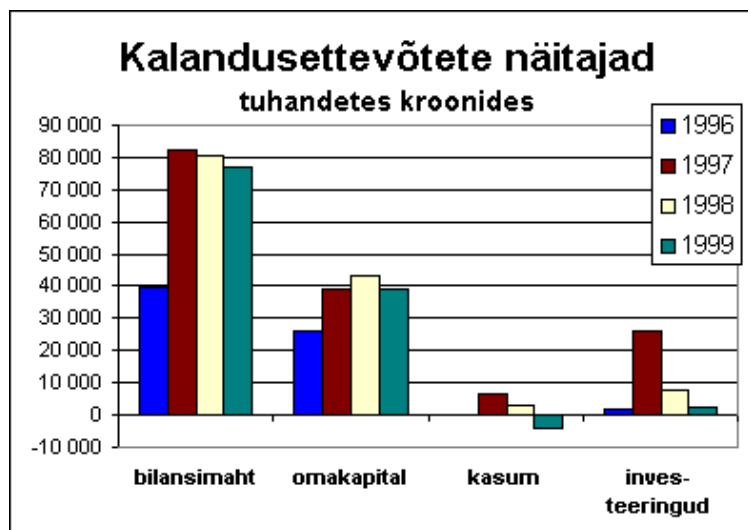
Hiiumaa kalanduse annavad kokku AS Dagomar (ca 95 %), ja paar väiksemat firmat kes püüavad kilu-räime või turska. Kõige enam mõjutab kalandust AS Dagomar, seetõttu puudutab alljärgnevat jutt paljus just tema arenguid.

Kalanduses toimus eelmisel aastal tuntav kasv tänu aasta algul tehtud tõsiste ümberkorraldustele krevetipüügil – võeti rendile veel 2 moodsat krevetipüügilaeva (kokku AS Dagomar-l 3 krevetilaeva). Lisaks investeeriti ca 20 milj. kr. ühisfirmadesse AS Permare, Laki LTD ja Fell Ltd krevetipüügi laiendamiseks ja kaasajastamiseks. (antud investering ei kajastu allolevas tabelis ega kogu Hiiumaa investeringutes, kuna seal arvestatakse ainult põhivara investeringuid). Aastane käibe kasv oli 35 %. Kogu Eesti kalanduse 24 % vähenemise juures on see väga hea tulemus ja Hiiumaa firmade positsioon Eesti kalanduses on seega tugevnenud. Statistiliste andmete baasil võib öelda et täna annab Dagomar 22 % (Permare ca 10 %) Eesti kalanduse käibest.

Piirid “Hiiumaa kalanduse” ja muu Eesti (ka rahvusvahelise) kalanduse osas on segunemas, ülevaates oleme liigitanud Hiiumaa alla ainult AS Dagomar tulemuse.

Täna tegutseb AS Dagomar krevetiäris lisaks enda püügile veel koos Islandi firma NASCO-ga 50 %/50 % osalusega tütarfirmade Laki Ltd ja Fell Ltd kaudu ning AS Permare kaudu, kus osalus on 42% kummalgi partneril. Koos nende ühisfirmadega kontrollib Dagomar täna ca 8000 tonni krevetipüüki, mis moodustab 4 % maailma külmavee krevetipüügist. Siinjuures peaks mainima, et investeringud ühisfirmades krevetipüügi kaasajastamiseks olid oluliselt suuremad AS Dagomar investeringust, ulatudes 100 miljoni kroonini.

1999 a. püüti kohalikku kala sama palju kui eelmisel aastal, ehk 16400 tonni, krevetipüük suurenes ca 2 korda 4300 tonnini. Enamus käibekasvust tuli tänu krevetimüügi suurenemisele ja krevetihinna tõusule (samal ajal vähenes kilu-räime hind tuntavalt).

Kalandusega tegelejad on suhteliselt optimistlikud tuleviku suhtes. Tänu tooraine lähedusele ja traditsioonidele peetakse Hiiumaa kalandust konkurentsivõimeliseks ka tulevikus. EL riikides kehtib valdavalt ajaloolisi püügiõigusi kaitsev regulatsioon, mis peaks vanadele kalandusfirmadele andma tulevikus stabiilsust ja eeliseid üha teravnevas konkurentsisis. Tuleviku arengutena nähakse analoogselt krevetipüügile moodsamatele ja efektiivsematele laevadele üleminekut ja vanade laevade konkurentsist väljalangemist.

Viimasel aastal on arengut tõsiselt häirinud lahkkelid liberaalsusvaimustuses Keskkonnaministeeriumiga, kes soovib kalalimiite iga-aastaselt uuesti (ümber) jagada.

See ei suuda aga anda garantiisid tegevuse kaasajastamiseks ei Läänemerel ega rahvusvahelises püügis.

Töökohtade arv kalanduses, tänu moodsamatele laevade tulekule, lähiaastail pigem väheneb. Investeeringuid 2000 aastal plaanitakse ainult 4 milj, seda suuresti just tänu riigi ebastabiilsele kalapoliitikale.

Tööstus

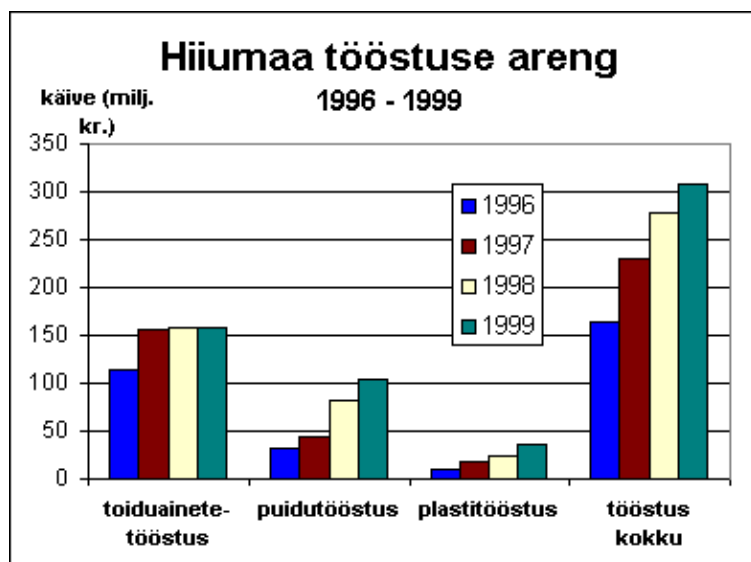
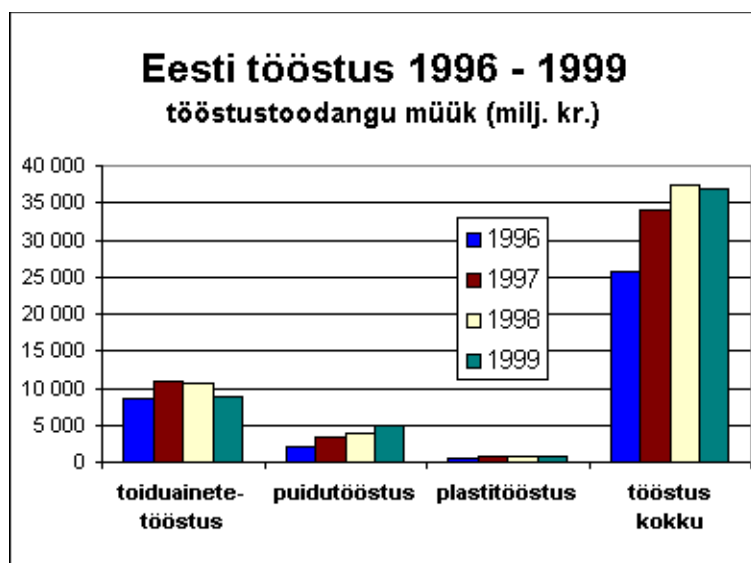
Eesti tööstusele oli möödunud aasta raske. Tööstuse käibe saavutas ainult 97 aasta taseme (40,5 mlrd) ja käibe langus võrreldes 98 aastaga oli Statistikaameti kiirstatistika andmeil 10 % (võib väheneda täpsustamisel 3 - 5%-ni).

Tööstus on Hiiumaa suurima käibega majandusharu andes ca 40 % Hiiumaa majanduse kogukäibest.

Hiiumaa majanduse ja tööstuse käekäik on suuresti mõjutatud Hiiu Kaluri Grupi tulemustest. Pärast bilansi puhatamist päris suurde kahjumisse jäänud Dagotar mõjutas väga oluliselt Hiiumaa tööstuse koondtulemit.

Kui käibenäitaja oli Hiiumaal oluliselt parem, kui Eestil keskmine (kasv ca 10,7 %), siis kasuminäitaja oli kehvem - kahjum oli tervelt 9 milj.

Kasvud on kõikides sektorites olnud paremad Eesti keskmistest kasvudest

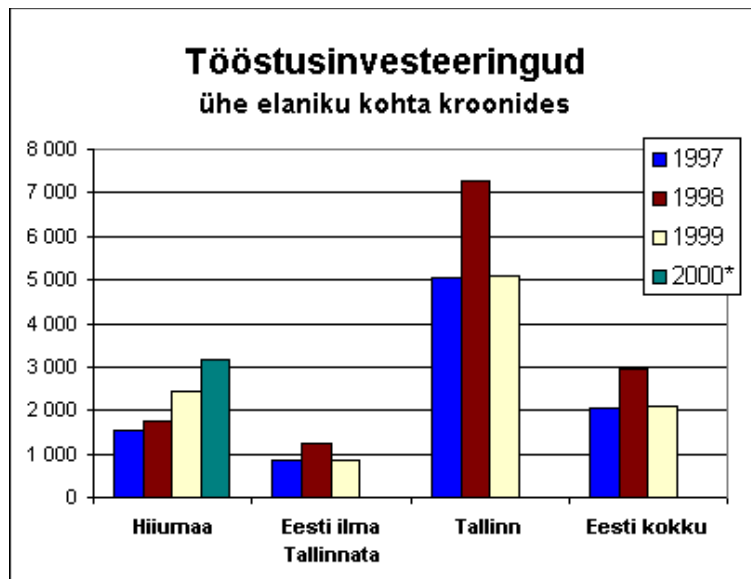

Hindamaks tööstuse tugevust ja arenguvõimet ülejäänud Eesti tööstusega võrreldes, jagasime tööstusinvesteeringud elaniku kohta. Tegemist on ainult tööstusinvesteeringutega ja Statistikaameti andmete mõningase kohandamisega – seetõttu ei saa neid andmeid võtta päris 100%-se tõena. (Esiteks saab Tallinn väidetavalt 70 % koguinvesteeringutest ja oletasime, et sama suhe on ka tööstusinvesteeringutest, teiseks korregerisime Eesti 99 esialgseid andmeid suuremaks sama

koefitsendiga, nagu 98 korrigeerus hiljem suuremaks).

Tööstusinvesteeringute tase on olnud Eesti keskmisega suhteliselt samal tasemel, Tallinnast jäädakse oluliselt maha, kuid Eestit ilma Tallinnata jällegi ületatakse. Tegelikult on pilt sama, mida näeme väga erinevatel aladel – Tallinnast jäädakse maha, Tallinna poolt tuntavalt tõstetud Eesti keskmisega ollakse võrdsed ja ülejäänud maakondade näitajad ületatakse.

Kõige olulisem on muidugi see, et tööstusinvesteeringute tase on aasta-aastalt kasvanud ja ka 2000. aasta prognoos on tugev.

Toiduainetetööstuse osakaal on tänu teiste harude tugevale arengule vähenenud. Tööstusettevõtjate hinnangud tulevikule on suhteliselt positiivsed - 12 “pigem optimisti”, 2 “ei oska öelda” ja 1 “pigem pessimist”.

Suurimate probleemidena näevad ettevõtjad kallist meretransporti ja kvalifitseeritud tööjõu vähesust.

2000. aastal plaanitakse investeerida tootmisse ca 36,2 milj. kr. ja luua 53 uut töökohta. See kõik annab lootust Hiiumaa tööstusettevõtete jätkuvalle arengule tulevikus.

Toiduainetetööstus.

Suurima käibega tööstusharu Hiiumaal on 53 %-ga toiduainetetööstus (159 milj kr.), sellest kalatööstuse osakaal on 135 milj kr. e. 85 %.

Kalatööstus on toiduainetetööstuse suurim haru, mille toodang läheb peamiselt idaturule. Selles tööstuse harus oli ka 1999 aastal enim tunda Venemaa kriisi järelmõju. Lootusetute võlgnevuste mahakandmise tagajärjel lõpetati aasta suure kahjumiga ja madalate hindade tõttu toimus tagasimineku käibes, kuigi tootmiskaht suurenes.

1999. aasta esimeses pooles jätkus Venemaa ja Ukraina turul 1998. aasta augusti majanduskriisist tulenev konservihindade langus. Alates juulist hakkasid hinnad pisut tõusma, mis võimaldas Dagotari tulemusi septembrist alates parandada.

Kuna lõpptoodangu hind oli madal, siis oli ainult pääsetee toodangu omahinna langetamine, mida koostöös tarnijatega ka suudeti.

Oma osa olukorra paranemises on Dagotari heal tootearendusel – uue tehnoloogia kasutuselevõtuga hakati tootma näiteks kalakotlette ja teftale. Sama tehnoloogia baasil on tänavu plaanis hakata koostöös Paljassaare Kalatööstusega tootma kalapulki.

Pagaritööstuse käive on eelnevatel aastatel tehtud investeeringute toel 10 % kasvanud. Tänu tunduvalt paranenud toodangule suudeti tagasi võita Hiiumaal varasematel aastatel suurematele tegijatele kaotatud turuosa ja suurendada toodangu turustamist väljapoole Hiiumaad. Et Tallinnas paremini müüa, võeti 1999. aastal kasutusele uus kaubamärk – Hiiu Pagar.

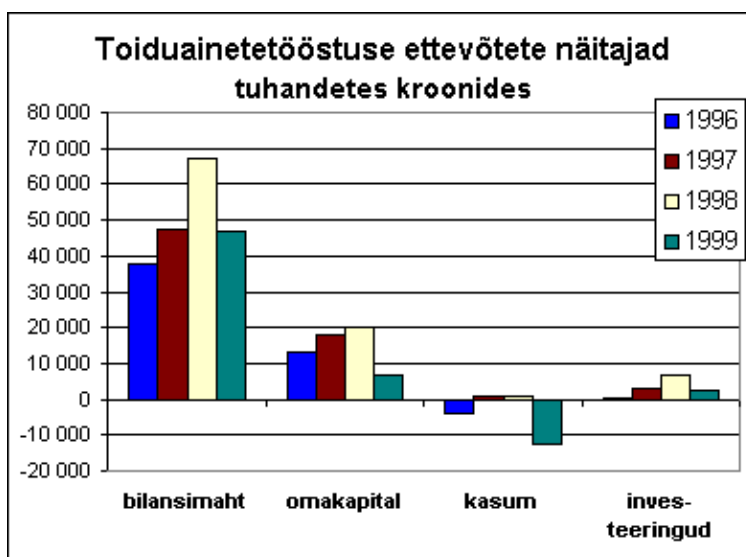
Aasta jooksul suudeti müüki väljapool Hiiumaad suurendada 10 %-ni kogukäibest.

Hiiumaa leiba on täna võimalik osta nii Maksimarketis, kui Selveris ja Stockmani kauplustes.

Piima- ja lihatööstuses olnud tõsised probleemid on leidnud lahendused.

Piimatööstuses jõuti positiivse lahendi uue omaniku näol. Aasta lõpuks oli Lacto Juust suutnud likvideerida kõik vanad võlgnevused piimatootjate ees ja maksis korralikult jooksvate arvete eest. Piimatööstuse arengut tuleb kahtlemata tunnustada ja teist aastat kasvav käive ning kasumlik tegevus annab tunnistust heast juhtimisest. Loodame, et jalad alla saanud piimatööstus hakkab üles vedama ka põllumajandust.

Lihatööstuses saabus negatiivne lahend pankrotiprotsessi ja tegevuse lõpetamise näol.

Kalatööstuses soovitakse võimaluse korral 2000. aastal jätkata investeeringuid tootmise viimiseks vastavusse Euro-nõuetele. Pagaritööstuse käive suureneb loodetavalt väljapoole Hiiumaad teostatava müügi arvelt 15%.

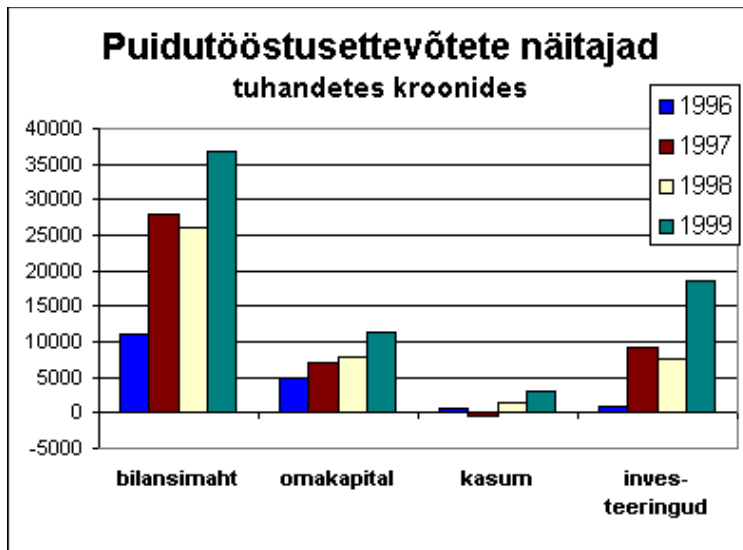
Puidutööstus

Hästi on läinud aasta Hiiumaa puidutööstuses, kus käive kasvas 25 %, kasum kasvas 50 % ja investeeringuid tehti kaks korda rohkem, kui eelmisel aastal.

Hiiumaal puidutööstuse käivet ei saa võrrelda Eesti sama näitajaga, kuna me oleme arvanud tööstuse alla ka metsaraie ja müügi.

OÜ Vesset poolt 1997. aastal käiku antud moodne hõoveltehas saavutas eelmisel aastal plaanitud võimsuse.

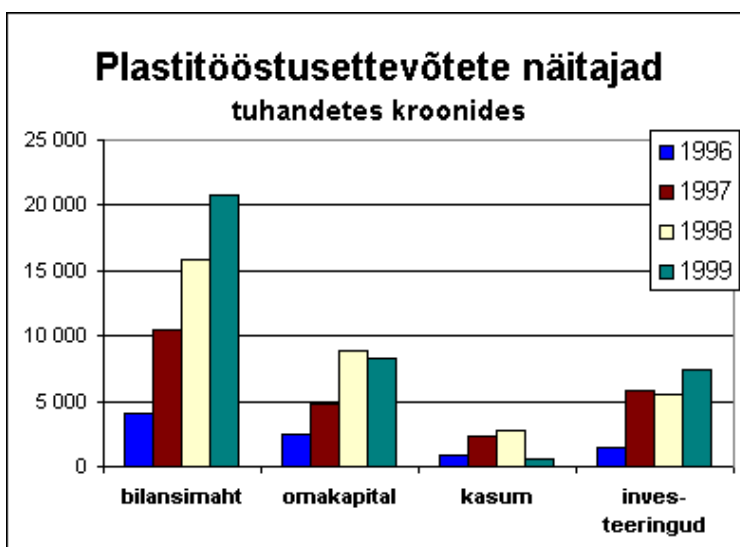
Investeeringuid saetööstusesse jätkas Dagö Industri.

Hiiumaa puidutööstusel on jätkuvalt arengupotentsiaali, kuigi raiemahud samas tempos kasvada ei saa. Raies ollakse paari aasta jooksul saavutamas kõrgtaset, mis 7- 15 aasta pärast peaks langema ja stabiliseeruma juba pisut madalamal tasemel. Realiseerimata on täna palgi väärimine, mille peaks lahendama rajatav saetööstus. Töödelda ja paremini ära kasutada saab ka teatud sorti paberija küttepuud. Arenguvõimalusi kvaliteedi ja efektiivsuse tõstmisel on ka metsade hooldamisel ja ülestöötamisel.

Plastitööstus

Plastitööstuses oli käibe kasv kõigist tööstuse harudest kõige suurem – 44 %. Käibekasv oli tingitud eelkõige nõudluse kasvust lääneturgudel ja tootmise laiendamisest. Kasum on võrreldes eelmise aastaga oluliselt vähenenud. Samas lubab järgnevatel aastatel käibe ja kasumi kasvu 1999 investeringute kasv võrreldes kahe eelmise aastaga 34 %. Sektor on väga tugev, kuna suur osa tootmisvõimsustest on seadistatud ja välja ehitatud viimastel aastatel. Sektorisse on tulnud ka palju välisinvesteeringuid (ca pool tehtud investeeringutest). Kuna tegemist on ühega vähestest suures mahus töökohti loova tegevusalaga, tasub omavalitsustel ja riiklikel tugistruktuuridel mõelda spetsialistide ja tööliste koolitusele kaasaaitamisele.

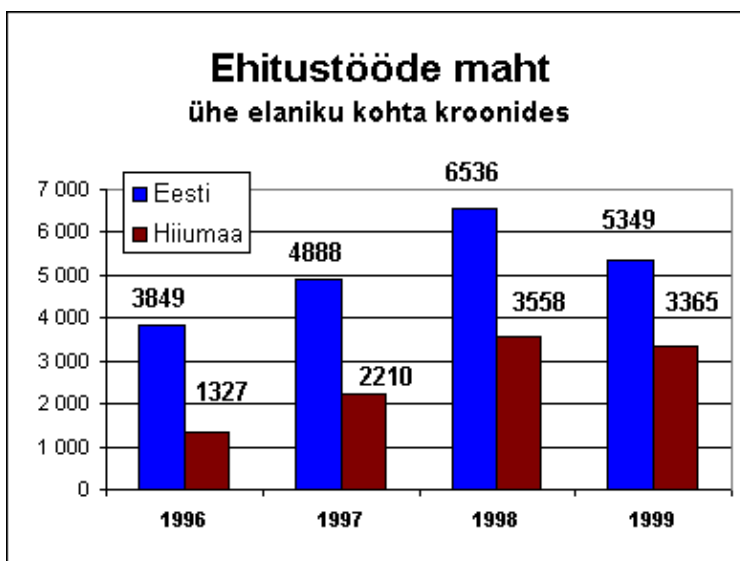
Muu tööstus

Muu tööstuse all on meie ülevaates kajastatud tööstuse harud, mille osakaal on üldises kontekstis piisavalt väike, et neid eraldi vaadelda. (õmblustööstus, püüniste valmistamine, filtrite valmistamine jm.)

Muu tööstuse käibe languse taga on peamiselt õmblustööstuse mahtude vähenemine seoses allhanketööde vähenemisega. Viimase põhjustas lõpptoodangu valmistajate orienteeritus kas Venemaa turule. Järgnevatel aastatel on õmblustööstusel ilmselt võimalik allhankeid suurendada, kuna Venemaa turg on taas avanemas ja osa ettevõtteid on leidnud uusi allhankevõimalusi otse läände. Õmblustööstuse arengule mõjub positiivselt Eesti toodangu kvaliteedi hea maine, võrreldes näiteks Kagu-Aasiaga.

Ehitus

Hiiumaa ehituses oli eelmisel aastal tagasimineku (- 6 %) väiksem, kui kogu Eestis (- 19 %). Aasta oli ehitajaile sellegipoolest ränk. Kogu sektor oli sügavas kahjumis. Eelmise aasta madalseis ehituses paneb põdemaa kogu ehitusturu ja tagajärgi sellest on tunda mitmeid aastaid. Kahjumid nõrgestasid kohalike ehitusettevõtete bilansse ja usaldatavust, kliendid on muutunud nõudlikumaks, riigihangete tingimused on muutunud karmimaks. Samal ajal on kriisi üle elanud "välisfirmad" muutunud paindlikumaks, õppinud odavamalt ehitama ja huvituvad ka väiksematest tellimustest üle Eesti. Kõik see viib selleni, et suuremate objektide saamisel on tekkinud eelised suurtel firmadel väljaspool Hiiumaad. Kuidas Hiiumaa ehitusfirmad sellest arengust välja tulevad, on näha lähiaastail. Kas lahenduseks on ühinemised, katusorganisatsiooni loomine, spetsialiseerumised või ka pankrotid, igal juhul tundub, et 5 üldehitusfirmat samal viisil jätkata ei suuda.

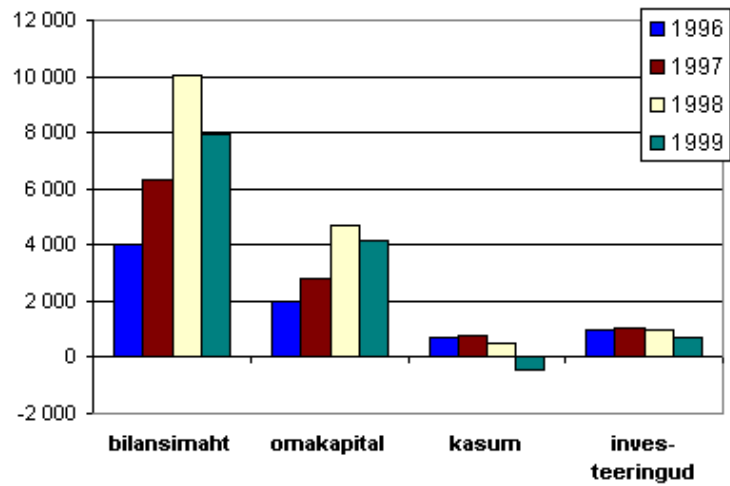

Suuremateks objektideks olid Lõokese puhkekeskus ja Palade Põhikool. Enamus objektid olid väikesed, maksumusega paarisajast tuhandest kuni 1 miljoni kroonini.

Üldine pessimism ehitusettevõtjate hulgas paistab välja ka hinnangutes tulevikule. Kõik vastanud ehitusettevõtjad on olnud "pigem pessimistid". Sellega on see majandusharu koos transpordiettevõtetega kõige pessimistlikumad oma tulevikuhinnangutes. Olulisi investeeringuid ei plaanita, uusi töökohti luua samuti mitte (v.a. üks ehitusfirma).

Suuremateks probleemideks hinnatakse turu väiksust, meretranspordi kallidust, hea tööjõu nappust ja "musta tööjõudu".

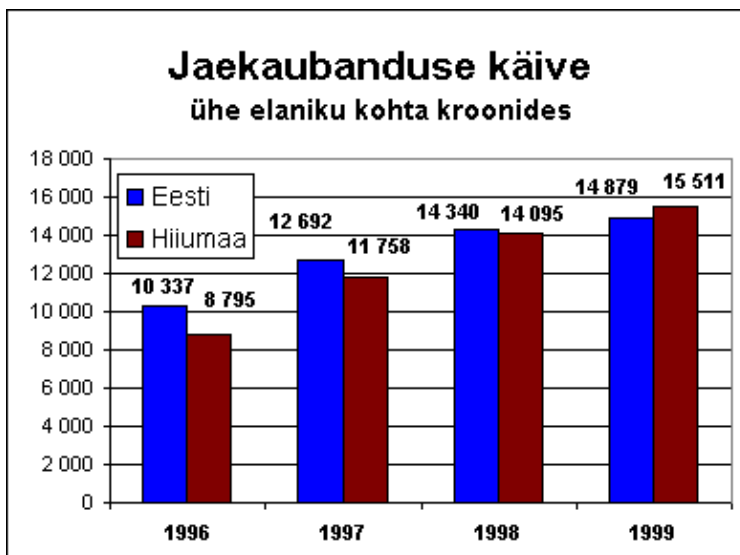
Ehitusettevõtete näitajad tuhandetes kroonides

Kaubandus

1999 jätkus Hiiumaa jaekaubanduses käibe kasv - 9,4 %. Kasvust umbes kolmandiku andis ehitusmaterjalide müügi kasv, teise kolmandiku kütuse müügi käibe kasv ja kolmanda kolmandiku toidukaupade müügi kasv turistidele. Kohalike elanike igapäeva tarbimises oli kasv minimaalne. 10-15 % vähenes püsikaupade müük. Kaubanduses kasumlikkus suurenes ja tervikuna oli sektor normaalses kasumis. Investeeringud vähenesid kuid olid siiski olulise suurusega – ca 5 milj kr. aastas. Suurimaks investeeringuks oli Hiiumaa Tarbijate Ühistu Konsumi kaupluse renoveerimine.

Võrreldes Hiiumaa kaubandust kogu Eesti kaubandusega näeme, et meie olukord on küllalt hea. Hiiumaal on kaubanduspinda ühe elaniku kohta 0,41 m² võrrelduna Eesti keskmise 0,46 m²-ga (Tallinnas on sama näitaja 0,62 m²). Samuti on väga tugevaks näitajaks Hiiumaa kaubanduse käibe elaniku kohta. Kuigi Statistikaamet korrigeeris Eesti eelmise aasta esialgse negatiivse käibekasvu + 12 % -ni, on Hiiumaa jaekaubanduse käibe elaniku kohta möödunud aastal 98 % Eesti keskmisest. Eesti keskmine jaekaubanduskäibe sisaldab autode ja muude suurte tööstuskaupade müüki ning kõrge ostujõuga Tallinn tõstab Eesti keskmist oluliselt. Seetõttu võiks arvata, et enamus maapiirkondi on oma jaekaubanduse käibelt elaniku kohta keskmisest oluliselt madalamal ja meie kaubandusfirmad ei tohiks kurta meie elanike väga madala ostujõu üle.

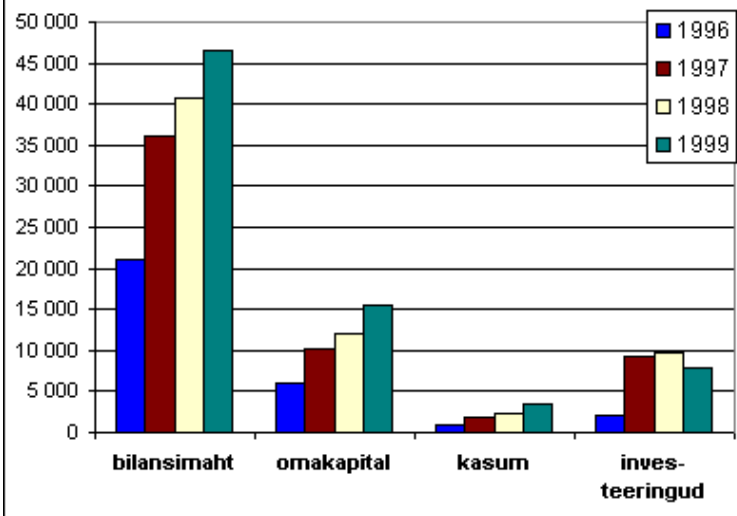

1999.a. jooksul on oma turuosa suurendanud odava hinnataseme mainet omavad kauplused. Samas võib arvata, et “ketikaupluste” eelised ja üldine majandusolukorra paranemine keeravad selle trendi lähiaastail vastupidiseks.

Kaubandusfirmade hinnangud Hiiumaa majanduse arenguvõimalustele olid “pigem optimistlikud”. Suuremateks probleemideks peetakse praamiühendust, turu väiksust ja elanikkonna madalat ostujõudu.

Suuri investeeringuid plaanib 2000. aastaks Hiiumaa TÜ, teistel on investeerimisplaanid tagasihoidlikumad. Töökohti tervikuna sektorisse juurde ei teki.

Kaubandusettevõtete näitajad tuhandetes kroonides

Turism

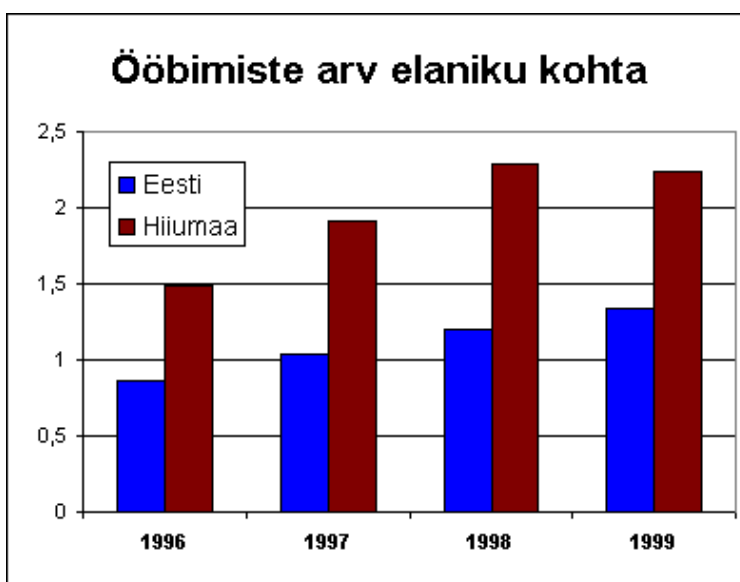
Turismisektori majandusnäitajaid on keeruline hinnata algandmete puudulikkuse tõttu. Ainus objektiivne suurus on I-punkti poolt korjatav majutusstatistika. Enamus turismivaldkonnad tegutsevatest firmadest on väikesed või tegutsetakse füüsilisest isikust ettevõtjatena. Suur osa müügist käib sularahas ja oma tegelikke majandusnäitajaid ei ole enamus turismitöötajaid valmis näitama.

Olemasolevatele andmetele ja ekspertide hinnangutele tuginedes püüame pakkuda seekordki mingi tervikpildi Hiiumaa turismist kui majandusharust.

Ööbimiste arve Eestis kasvas 10,5 %. Ööbimiste arv Hiiumaal 1999 vähenes 26355 -ni (1998 - 27144), samal ajal kasvas külastajate arv 15444 -ni (1998 - 13941) ja majutuskohtade arv 720 -ni (1998 - 690).

Ööbimiste arvu vähenemine ei näita kogu turismi vähenemist. Seoses uue praamlaeva liikuma hakkamisega suurenes Hiiumaa külastatavus (reisijate ülevedu) 13,6 %. Samuti näitab suvine jaekaubanduse käibe kasv Hiiumaa TÜ andmetel +10 % võrreldes sama ajaga, et reaalne turistide arvu kasv võis eelmisel aastal olla ca 15 %, ulatudes 106 000 inimeseni.

Ööbimiste vähenemine võib turismitööstuse sõnul olla tingitud ka väga ilusatest ilmadest, mis soodustasid telkimist.

Kuna majutusteenuste osas kasvu ei olnud, võiks koondina hinnata turismimajanduse käibe kasvuks 9,2 %, ulatudes 1999-aastal 15,5 milj kroonini. Lisame sellele ka turistide poolt Hiiumaa kaubandusse jäetava raha mis on hinnanguliselt 33 milj kr. (ca 10 % talvisest käibest ja kuni 50% suvisest käibest)

Turismiga tegelevate ettevõtete hinnangud Hiiumaa arenguvõimalustele on väga kõikuvad “pessimismist” “pigem optimismini”. Turismi on perspektiivika alana näidatud paljude sellega mittetegelevate inimeste poolt. Turismitööstused, kes näevad igapäevaselt ka turismiäri kehvemaid külgi, suurde optimismi ei kaldu.

Investeeringuid turismi tehti samas suurusjärgus eelmise aastaga – 5-6 milj kr. Uute töökohtade loomist eriti ei prognoosita.

Hea näitaja turismisektoris on, et eranditult kõik Hiiumaa majutusasutused on atesteeritud vastavalt kehtivale korrale. Teistes maakondades on atesteeritute arv oluliselt halvem. (näiteks Saaremaal on atesteeritud ainult 70% tegutsevatest ettevõtetest)

Põllumajandus

Eesti põllumajanduses on endiselt rasked ajad. Statistikaameti andmetel on vähenenud piimatoodang 12 % ja loomade tapaks müümine 3 %. Küsimus on muidugi selles, kas tähtis on kvantiteet või kvaliteet, kuid üldist langustrendi siiani põllumajandussektoris muuta ei ole õnnestunud.

Erinevalt eelnevatest aastatest oleme tänavuses ülevaates saanud tugineda ka reaalsele andmetele, mis me oleme põllumajandusettevõtetest saanud.

Pilt Hiiumaa põllumajanduses hakkab peale suhteliselt segaseid aegu pisut selginema. Välja on selekteerunud tugevamad tegijad, kes on tootmismahud suutnud viia üle nn "kriitilise piiri" ja ära on kukkunud ettevõtted, kes ei ole suutnud ajaga kaasas käia.

Loomakasvatusele avaldas oma halba mõju kindlasti see, et Kõrgessaare Lihatööstus pankroti tagajärjel oma ukseid sulges.

Positiivsest küljest näitas ennast saare ainus piimavaruja - Lacto Juust. Aasta jooksul likvideeriti kõik vanast ajast jäänud võlgnevused piimatootjate ees ja jooksvaid võlgu makstakse väga korralikult. See on kindlasti heaks märgiks paljudele piimatootjatele, kelle arv küll vahepealse olukorra tõttu oluliselt väiksemaks on jäänud. Kui Lacto Juust suudab sama head olukorda hoida on pikas perspektiivis loota Hiiumaa piimatoodangu suurenemist.

Taimakasvatuses on määravateks teguriteks ilmastikuolud ja turustuskanalid. Kui esimest tegurit väga oluliselt mõjutada ei õnnestu, siis ongi võtmeküsimuseks ettevõtte turustusstrateegia. Samas on lepingute sõlmimine raskendatud, teadmata täpselt saagi kogust ja kvaliteeti, mis sõltuvad ilmastikuoludest.

Põllumajandustootjad on hakanud mõtlema oma toodangu lisaväärtustamisest, mis võimaldab avardada potentsiaalset turgu ja suurendada kasumimarginaali. (toodangu pakendamine; pool- või lõpptoodangu valmistamine)

Põllumajanduses on eelpool nimetatud ebakindluse oluliseks maandajaks mitmed riigipoolsed otse- ja kaudsed toetused. Sellel on kindlasti oma head aga ka halvad küljed.

Rõõmustav oli, et andmeid esitanud põllumajandustootjad on arenguperspektiividesse keskmisest optimistlikumalt meelesstatud.

Põllumeeste suurimateks probleemideks on nende hinnangul kallis meretransport ja riigi- ja omavalitsusepoolse toetuse vähesus.

Transport

Eesti maanteetranspordi ettevõtete käibe kasvas Statistikaameti andmetel 1999. aastaga 1,3 % 4,7 miljardi kroonini. Suurema osa käibest (ca 85 %) annavad väljaspool Eestit teostatud veod. Kasuminäitaja oli selles sektoris eelmisel aastal nullilähedane.

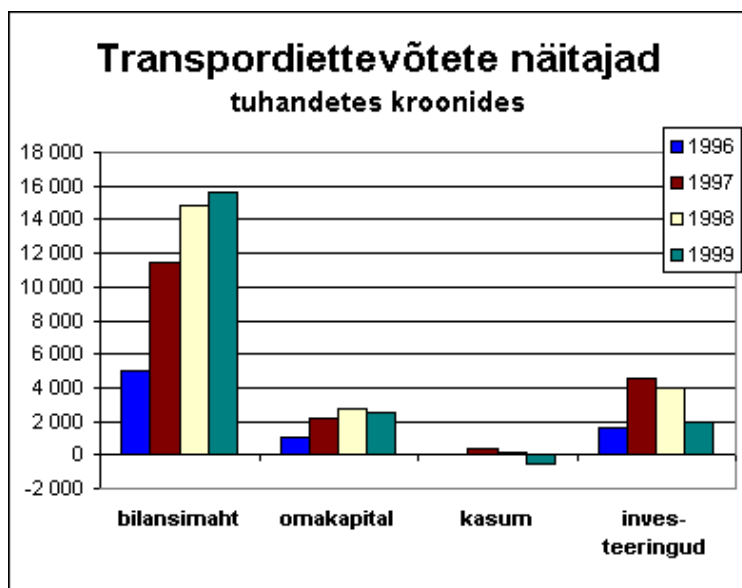
Paljud tegijad on 1999. aastat nimetanud turu korrastumise aastaks. Kui aasta alguses oli veel palju nn “turusolkijaid”, siis aasta lõpuks oli turg sellistest tegijatest enam-vähem puhastunud ja 2000. aasta alguses hakkasid veohinnad tasapisi tõusma.

Hiiumaa transpordiettevõtete käibe kasv oli Eesti samast näitajast oluliselt suurem – 8,5 %. Tulemusi varjutab vedude madalatest hindadest tekkinud kahjum - kokkuvõttes lõpetati aasta 500 tuh. suuruse kahjumiga.. Investeeringud vähenesid 1999. aastal sektoris peaaegu 50 %.

Samal ajal on positiivne, et Hiiumaa ettevõtted on suutnud rasketel aegadel turgu hoida ja mõõnaperioodi üle elada töökohti säilitades. Transpordiettevõtete hinnangul on kvalifitseeritud ja korrektne tööjõud üks olulisi küsimusi edu saavutamisel ja pikaajalise kliendisuhete ülesehitamisel. Säilitades inimestele töökohad, on tulevaste perioodide kasvuks baas olemas.

Negatiivne on, et 2000. aastal ei ole suur osa ettevõtetest plaaninud üldse investeerida. See on ka mõistetav, kuna tagasilöögid on oluliselt nõrgestanud ettevõtete bilansse. Tõus 2000. aastal on tekitanud palju tööd ja loogiline on, et investeeringud tehakse järgnevatel aastatel, kui ettevõtete omakapital on mõõnaperioodi järgselt suudetud taastada.

Transpordisektori esindajad on Hiiumaa majanduse arengusse suhtunud keskmisest pessimistlikumalt ja nimetavad ootuspäraselt peamise takistusena ettevõtte arenemiseks meretransporti ja selle kõrget hinda.

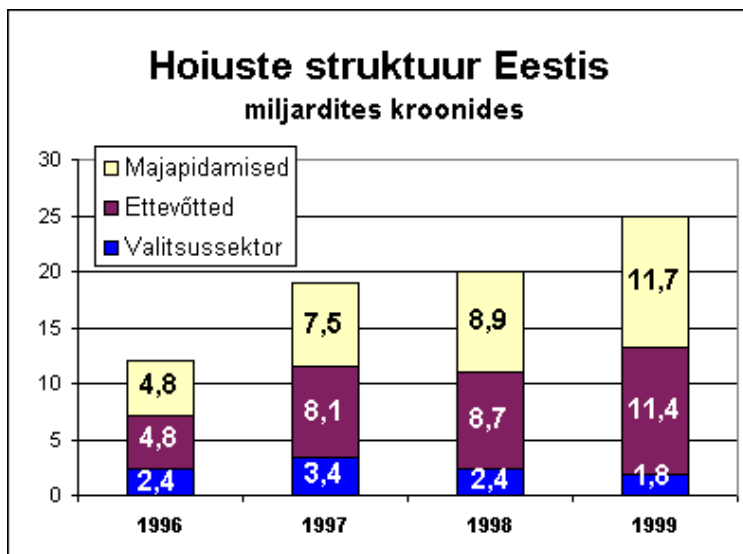

Pangandus

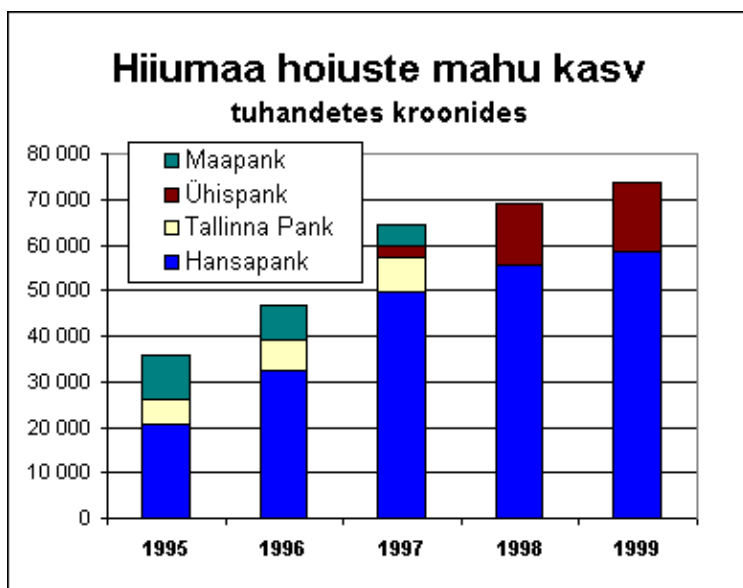
1999 oli kogu pangandussektori jaoks stabiilne aasta. Toimus kriisijärgne kohandumine, suurpangad viisid lõpule alanud ühinemisprotsessid, Rootsi investorid suurendasid oma osalusi pankades. Iseloomulik oli konservatiivne tegevuspoliitika, kõrge likviidsus, kiire areng elektronpanganduses. Erinevalt 1998 aastast lõpetas selle aasta enamik panku positiivse tulemiga.

Eestis hoiused kokku kasvasid aastaga 28 %. Intressimäärade langusega seoses on kasvanud nõudmiseni ja vähenenud tähtajaliste hoiuste osakaal. Struktuuriliselt on näha jätkuvad vähenemist valitsuse hoiustes ning kasvu ettevõtete ja eraisikute hoiustes.

Laenude maht suurenes 11%. Laenude mahu suurenemist toetasid aasta jooksul langenud laenuintressid ja paranenud majanduskliima. Kasvas kinnisvaraga tagatud laenude osatähtsus, vähenes viivislaenude osakaal.

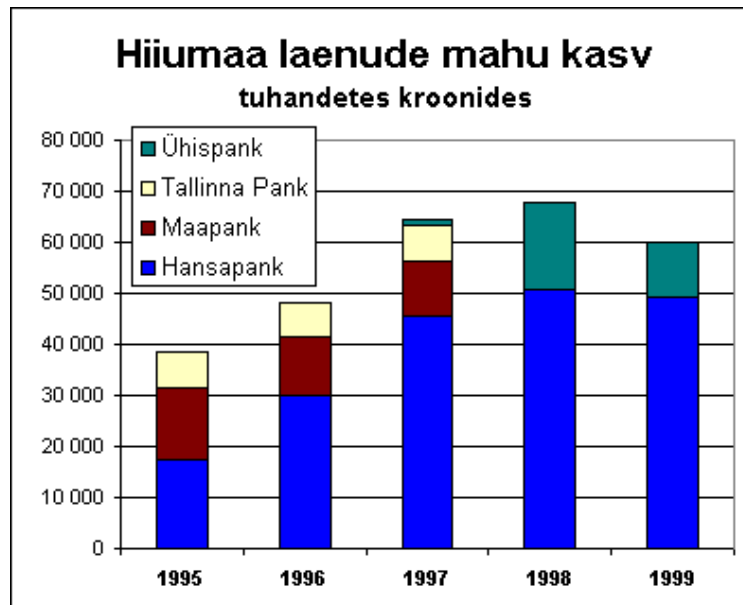
Hiiumaa pangandusturul olulisi muutusi ei toimunud. Turuosad jäid praktiliselt muutumatuks. Hoiused kasvasid 7,2% jõudes 73,6 miljoni kroonini. Erahoiuste kasv oli samal ajal 22 %.

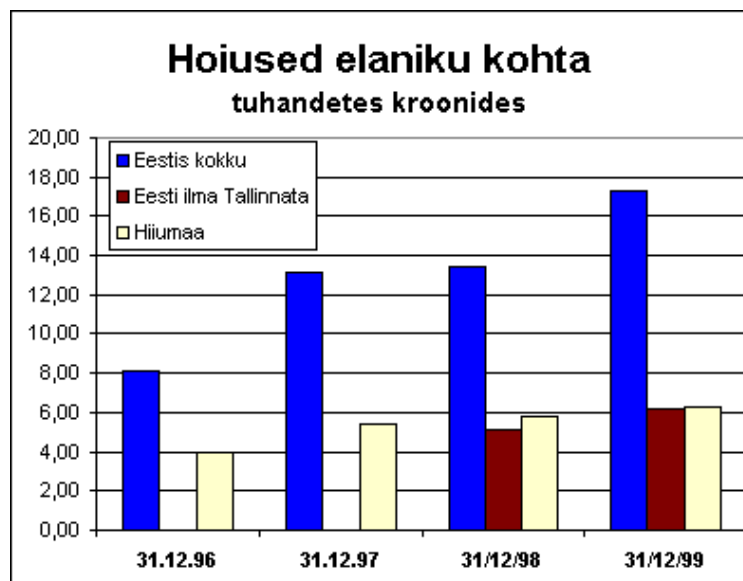
Laenude mahud vähenesid 11,7% vastupidiselt suunale kogu Eestis.

Siin on kindlasti üheks põhjuseks Hansapanga siseste arvestuspõhimõtete muutus ja mõne suure laenu üleminek korporatiivpangandusele. Sisuliselt Hansapanga laenud kasvasid 19 %. Probleeme on ka Ühispanga laenuportfelli suuruse hindamisega, kuna Hiiumaa laenud on kõik Haapsalu

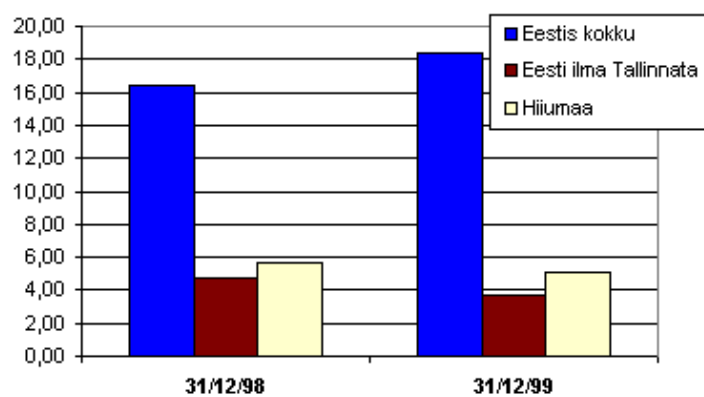
kontori laenuportfelli hulgas.

Järgnevad joonised, millel võrreldud koguhoiuste ja laenude mahu näitajaid elaniku kohta, kajastavad mingil moel ka meie elanikkonna jõukusastet ning ettevõtluse mastaape. (elanike arvuks on võetud Statistikaameti andmed) Samas eeldades, et Hiiumaa elanikkond on keskmisest noorem, on hoiuste maht elaniku kohta normaalne näitaja, kuna noored on peamiselt laenajad ja hoiused tekivad alles vanemas eas.

Laen elaniku kohta tuhandetes kroonides

"Uus majandus"

Lisame sellel aastal ülevaatesse "uue majanduse" peatüki, kuna peame oluliseks selle sektori teadvustamist ja vajalikkusest arusaamist. "Uus majandus" hõlmab meie mõistes interneti põhiseid teenuseid, tarkvara loomist ja muud taolist teadmiste ja tööjõumahukat tootmist.

Selle sektori edaspidise arengu kiiruse ja olulisuse kohta on palju erinevaid arvamusi. Mittespetsialistidena ei oska me oma hinnangut anda. Tunnistama peab aga seda, et viimastel aastatel on kõige kõrgemini tasustatavad töökohad ja kõige kiirem SKP kasv arenenud riikides toimunud just selles sektoris.

Hetkel on Hiiumaal selles sektoris ca 10 töökohta (2-3 tarkvara loojat, 2-3 webmasterit, 4 kohta digitaalsete kaartide ja andmebaaside projekti juures. Kasumist ja käibest täna rääkida ei saa, hinnanguliselt võiks rääkida ca 1 - 2 milj kr. tööde mahust.

Arengut takistava probleemine nähakse täna ebasobivat keskkonda. Ainult vaikusest ja turvalisusest jääb "uue majanduse" arenguks väheks. Vaja on toetavat infrastruktuuri (side, transport), arenenud E-äri teenindust ja kriitilist massi IT spetsialiste. Kindlasti toetab "uue majanduse" arengut elanikkonna üldine valmidus teenustega kaasa minna ning firmade ja avaliku sektori huvi antud ala teenuste järele.

Muud

Sektori “muud” all oleme koondanud kõik need ettevõtted, mis oma tegevusala poolest ei mahtunud ühegi eelpool käsitletud majandusharu alla. Sellesse gruppi kuuluvad näiteks firmad, mille tegevusalaks on soojusenergia tootmine, kinnisvara vahendus jm.

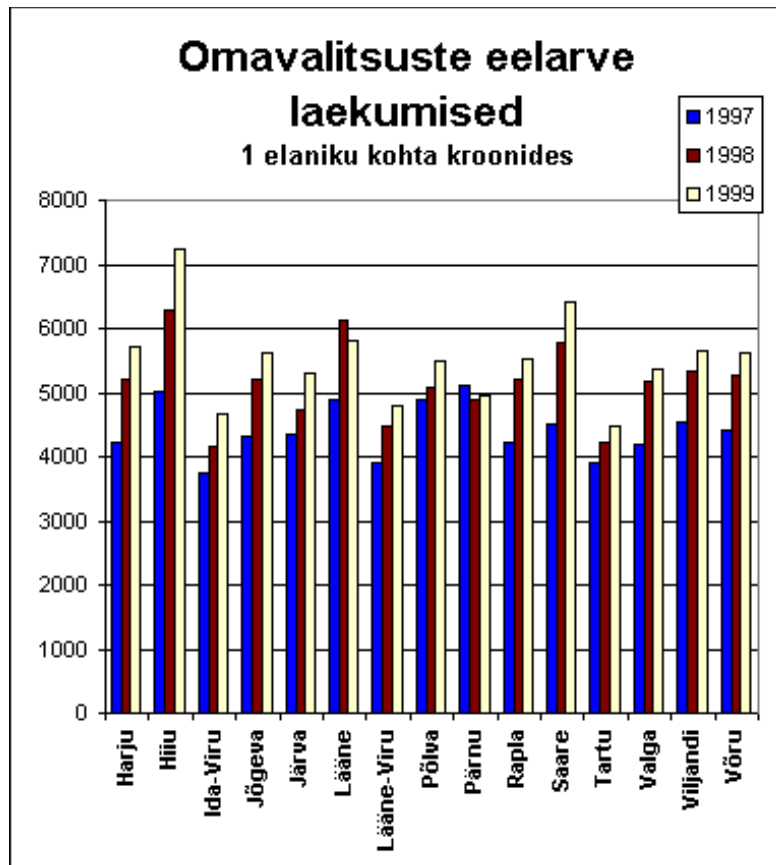
Et ettevõtete tegevusalad on väga erinevad ja Eesti mastaabis on ilmselt samanimelise jaotise alla koondunud hoopis teistsugused ettevõtted, siis ei ole meil võimalik võrrelda haru näitajaid Eesti samade näitajatega, ega teostada aasta jooksul juhtunu põhjal analüüsi.

Ometi on Hiiumaa jaoks tegemist vajalike ettevõtetega, mille tegevust ei maksa alahinnata.

Kohalike omavalitsuste eelarved

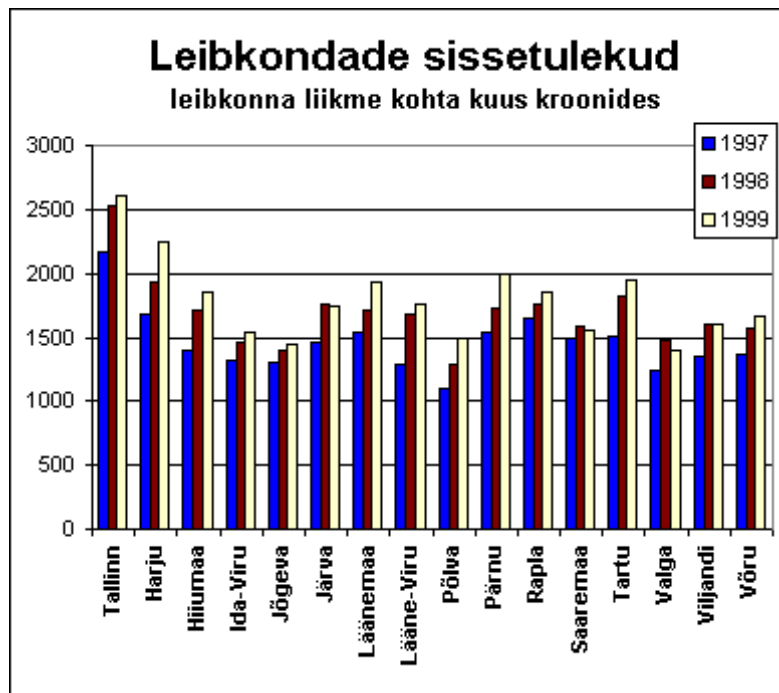
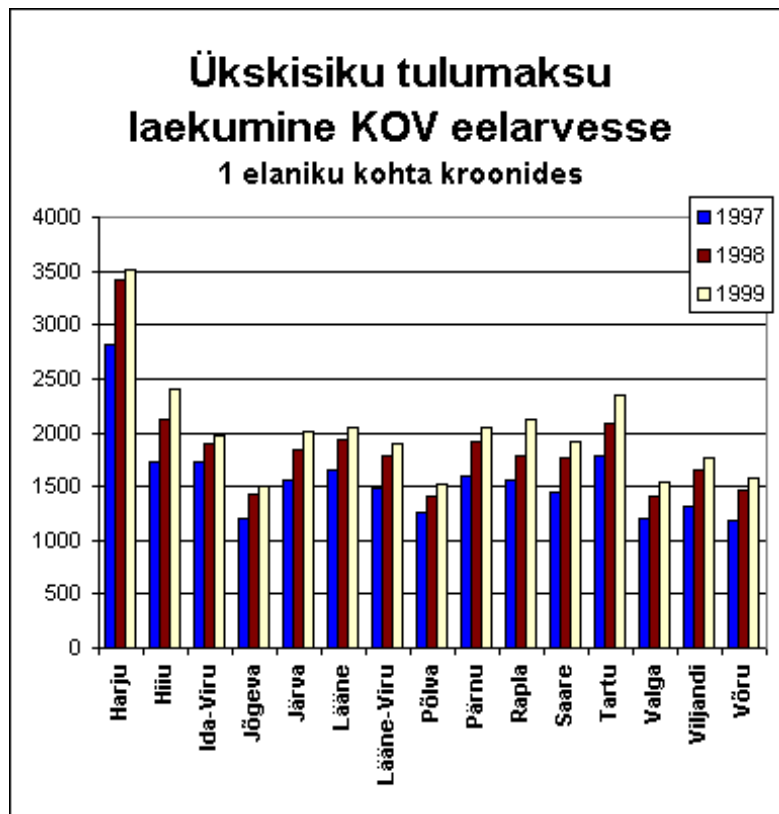
Hiiumaa kohalikud omavalitsused on läbi aastate silma paistnud suhteliselt suurte eelarve laekumistega. Kui võrrelda eelarve laekumisi ühe elaniku kohta teiste maakondade sama näitajaga näeme, et Hiiumaa on läbi kolme aasta olnud selgelt üks liidritest, kaotades vaid 1997. aastal Pärnule. See näitaja kajastab head maksulaekumiste baasi ja aktiivset *lobby*-tööd riigi rahade kaasamisel kohalikesse eelarvetesse.

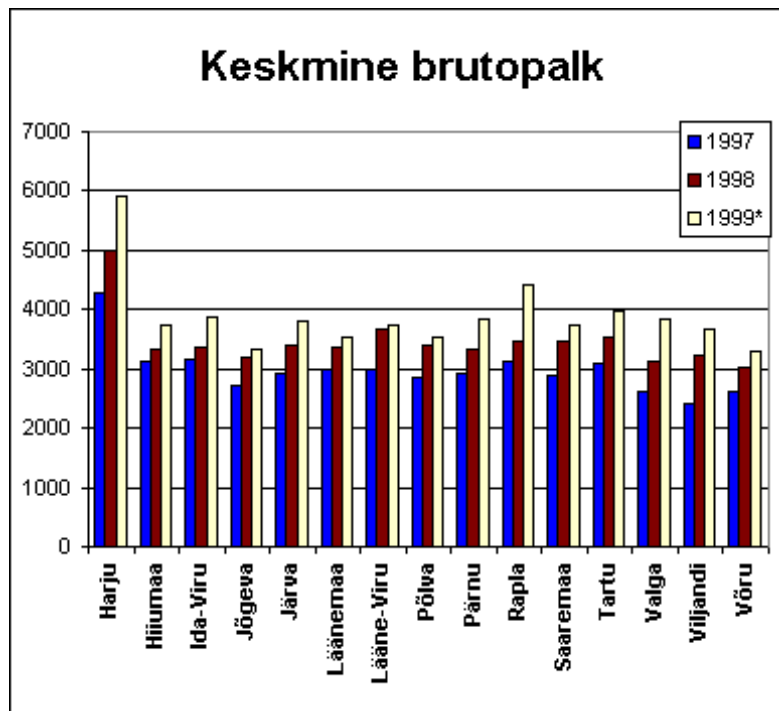
Tunduvalt reaalsem näitaja on üksikisiku tulumaksu laekumine kohalike omavalitsuste eelarvetesse, mis näitab kaudselt kohalike elanike sissetulekuid ja seadusekuulekust maksumaksmisel.

Hiiumaa üksikisiku tulumaksu laekumine elaniku kohta on Harju maakonna järel teine tulemus. Kasv 99 aastal on olnud 12,5 %, mis on samuti väga hea näitaja. Tingitud võiks see ühelt poolt küllalt noorest elanikkonnast ja teisalt suhteliselt ausale maksumaksmisele (suuremad tööandjad on riik, omavalitsused ja suuretevõtted, põllumajanduse ja teeninduse osakaal suhteliselt väike.)

Huvitav tendents on kohaliku maksuameti tulumaksulaekumise vähenemine -3,5 % eelmisel aastal ja pidevalt kasvanud mujal makstud tulumaksu osakaal (99 a. - ca 30 %) Seda ei saa üheselt tõlgendada palgasaajate kolimisega Tallinna. Näiteks on viimastel aastatel tsentraliseeritud paljude ametkondade ja firmade raamatupidamised ja palkade arvestus viidud Tallinnasse, mis toob kaasa ka maksude kandmise Tallinna Maksuametile.

Hiiumaa leibkonna liikme sissetulek ei ole enam nii hea, olles 5 kohal Eesti maakondades, samas kasv oli tuntav.

Hiiumaa elaniku keskmine palk on 3731 krooni ja 10. kohal Eesti maakondade hulgas. Seda ei tohiks eriti halvaks pidada, sest vähemalt Statistikaameti andmeil on hiidlastel keskmisest suuremad muud sissetulekud. Palk on samuti kasvanud.

Riigieelarvest palka saavate inimeste poolt makstud tulumaks on Hiiumaal ca 10 % kogumaksust, sellele lisanduvad vallaeelarvest makstavad palgad. Riigieelarvest tulev ja Riigikassa poolt vahendatav palgafond Hiiumaal kasvas eelmisel aastal 18 %, mis peaks näitama, et eelmisel aastal veel massilist koondamist riigisektoris ei toimunud.

Kokkuvõtteks võib hinnata omavalitsuste laekumiste ja maksulaekumiste põhjal, et tagasiminekut Hiiumaa elanike ostujõus ja elatustasemes 1999 ei tohiks olla toimunud. Pigem võiks väita et suhteliselt raske aasta elasid Hiiumaa palgasaajad kergemini üle kui valdav enamus teiste maakondade töövõtjaid.

Samas peab tunnistama, et Hiiumaa palgatöötaja keskmine palk võib tõesti olla väiksem Eesti keskmisest. Kulutades tuntava osa palgast praamiliiklusele, võib sissetulekut reeglina Tallinna sugulaste-tuttavatega võrdlev hiidlane end tõesti suhteliselt vaeseks pidada.

Hiiumaa majanduskeskkonna baromeeter

Seekord ettevõtjalt andmeid küsides palusime lisaks raamatupidamisnäitajatele vastata mõnele küsimusele.

Kõigepealt huvitusime ettevõtjate plaanidest 2000. aastal ja küsisime, kui palju on plaanis investeerida ja luua uusi töökohti.

Vastused olid rõõmustavad – kokku on küsitatud ettevõtjatel plaanis investeerida 55 milj.kr., ehk investeeringute maht, mis on 1998 ja 1999 aastal olnud ca 45 milj milj.kr., peaks hakkama taas tõusma.

Töökohti on küsitatud ettevõtjate hinnanguid tekkimas 85-95 tk. Sinna lisanduvad nullist alustavad firmad, väiksemad ettevõtted ja üksikettevõtjana tegutsema hakkavad inimesed. Seda arvu kinnitab ka tänane loogika, et keskmiselt loob 1 töökohta 0,5 milj. kroonine investeering. Meie küsimustikus ei olnud teistpidi küsimust: “Kas plaanite töökohti vähendada” ja seetõttu ei pruugi aasta lõpuks kogusummas kasv selline olla. Kindlasti peaks töökohtade arv kasvama plastitööstuses ja puidutööstuses, kuna nendes sektorites ei pea keegi kokkutõmbamise plaane.

Majandusharu	Investeeringud 2000	Uued töökohad 2000
Põllumajandus	1 603 000	4
Kalandus	4 000 000	0
Tööstus	36 230 000	53
s.h. toiduainetetööstus	3 800 000	10
s.h. puidutööstus	19 100 000	9
s.h. plastitööstus	13 130 000	27
s.h. muu tööstus	200 000	7
Ehitus	850 000	16
Kaubandus	8 880 000	9
Turism	1 150 000	7
Transport	1000000	4
Muud	1230000	2
KOKKU	54943000	95

Veel huvitusime Hiiuma ettevõtjate suhtumisest majanduse arenguvõimalustesse saarel.

Vastata palusime viie palli süsteemis (optimist – 5; pigem optimist – 4; ei oska öelda - 3; pigem pessimist – 2; pessimist – 1) Ankeedi tagastanutest oli 55 ettevõtjat vastava lahtri täitnud ja keskmiseks hindeks saime viie palli süsteemis 3,29. See tähendab, et ettevõtjad on Hiiumaa majanduse arenguvõimaluste suhtes üle keskmise optimistlikul meelestatud.

Sektorite lõikes olid optimistlikumad: kalandus (4); põllumajandus (4); tööstus (3,9); kaubandus (3,5) ja muud (3,2).

Pessimistlikumad sektorid olid: ehitus (2); turism (2,3) ja transport (2,6).

Kolmandana küsisime ettevõtjate käest kolme suuremat takistust nende ettevõtte arenemisele ja laienemisele.

Vastuseid oli väga palju erinevaid ja kõiki me siinkohal välja ei too, küll aga vaatleme tihedamalt esinenud probleeme.

Kokku vastas küsimusele 51 ettevõtet.

32 korral oli ära märgitud praamiühendus või selle kõrged hinnad; 17 korral piiratud turg; 22 korral kvalifitseeritud tööjõu vähesus ja 6 korral riigi ja omavalitsuste toetuse vähesus. Veel märgiti “musta tööjõudu”; soodsa laenu saamise võimalust ja elanikkonna vähest ostujõudu.

Viimasesse lahtrisse palusime lisada kommentaare. Lisame siia lõppu valiku ettevõtjate kommentaaridest.

- Hiiumaa majandus hakkab jõudsalt arenema pärast seda, kui on olemas korralik, garanteeritud laevaühendus saare ja mandri vahel.
- Kui riik ei muuda regionaalset suhtumist saartel, siis on võimalik ainult eksisteerida, mitte edasi areneda.
- Hiiumaa majanduse arendamisel tuleb kasutusele võtta maksimaalselt meie oma ressursid (kala, puit, turvas jne.), anda neile Hiiumaal maksimaalne lisaväärtus ja saadud toodang eksportida.
- Riigil on eesmärk muuta Hiiumaa reservuaadiks, kus näidatakse rahvariides pensionäre.
- Perspektiivsed on tegevusvaldkonnad, mis on suhteliselt vähe sõltuvad praamiliiklusest.
- Hiiumaal on unikaalne majandusgeograafiline asukoht ja täiesti rahuldavad kohalikud infrastruktuurid. Infotehnoloogiliste teenuste osutamise, tööstuse ja turismi kiiremat arengut pärsib “perifeeria mentaliteet”, oskustöoliste nappus ja kohaliku omavalitsuse vähene aktiivsus.
- Saarele tuleb luua üks omavalitsus, millega kaasneks majanduse arenguks perspektiivne tegevusväli.
- Perspektiivseteks tegevusvaldkondadeks on ikkagi põllumajandus ja loomakasvatus, kuid selleks on vaja tunduvalt rohkem riigipoolset abi.

Kokkuvõte

1999. aasta ei olnud Hiiumaa majanduses halb, vaatamata üldisele majandussurutisele ja nõrkusele eksporditurgudel. Kõik olulisemad majandussektorid suutsid oma arengus edestada Eesti keskmisi näitajaid (Statistikaameti kiirstatistikale toetudes)

Eelmisel aastal kompenseeris muu Hiiumaa majanduse areng kalatööstuse seisakut raskel ajal, nagu Hiiu Kalur on mitmel aastal toetanud oma kiire kasvuga kogu Hiiumaa majanduselu.

Täielikult korraldati ümber Hiiumaa kalanduse alustugi – AS Dagomar krevetipüük. Laiendati jõuliselt tegevust, kaasates Islandi koostööpartnerid, kalanduse käive kasvas 31,5 %.

Kalatööstuses jätkus raske olukord, kuid töökohtade ja tegevusmahu säilitamine oli iseenesest märkimisväärne saavutus.

Jalad sai kindlalt alla piimatööstus – AS Lacto Juustu käive ja kasum kahekordistusid.

Jätkus veel puidutööstuse ekspansiivne areng, kuid tasapidi kasvab ka lõpptoodangu valmistamine, kokku kasv sektoris 25,3 %.

Märkimisväärne oli areng ka plastitööstuses (kasv 44,5 %), kus jätkus kiire investeeringute ja käibe kasv. Suurimasse raskusesse sattusid ehitus- (-6 %) ja transpordisektor (+8,7%). Teist aastat kestev madal nõudlus ja terav konkurents on need sektorid üsna kurnatud seisu viinud.

Eriti kiita pole olukord ka turismis (+9,2%), kus kasv toimus sooja suve ja praamiliikluse paranemise tõttu, kuid hüpet kvaliteedis ja investeeringutes pole toimunud.

Nagu teada on statistika vaid üks kriteerium majanduse ja Hiiumaa elu elamisväärsuse hindamisel. Tundub, et väga laialt on levinud seisukoht – Hiiumaa rahvaarv väheneb, targemad pead ja töökamad inimesed lähevad Tallinna, Hiiumaa majandus jääb üha enam maha Eesti keskmisest....

Selle ülevaate lõppu tahaks lisada mõned näitajad, mis annavad meile julgust väita et need seisukohad on ekslikud:

- Hiiumaa tööstuse müügikäive on viimased kolm aastat kasvanud kiiremini Eesti keskmisest.
- Hiiumaa tulumaksulaekumised ja omavalitsuste koondlaekumised elaniku kohta on aasta-aastalt kasvanud ja on 1-2 kohal Eesti maakondade hulgas.
- Hiiumaal on mitmesugust tootmisressurssi (mets, kalapüügikvoodid, tootmispindasid, puhkealasad, rannaäärset maad) ühe elaniku kohta oluliselt rohkem kui mistahes teisel maakonnal.
- Hiiumaa elanikkond on üks nooremaid ja tööjõulisemaid Eesti maakondade hulgas.
- Hiiumaa tööstusinvesteeringute tase on aasta-aastalt tõusnud ja tuntavalt üle Eesti keskmise (ilma Tallinnata)

Miinuspoole peal võib ära mainida suhteliselt madalaid palkasid ja kulusid praamiliiklusele. Vaatamata nendele tahaks ühineda Hiiumaa ettevõtjate arvamusega – Hiiumaa majanduse tulevikuprospektiiv on pigem optimistlik

Andmed esitanud ettevõtted

Ettevõtte nimetus	1998			1999		
	Käive (tuh.kr.)	Kasum (tuh.kr.)	Töötajate Arv	Käive (tuh.kr.)	Kasum (tuh.kr.)	Töötajate arv
Andra KE AS	1368	-328	11	1766	-764	13
Automa AS	3207	115	16	3312	-39	17
Berku Eritööd OÜ	3464	47	12	4536	69	12
B-Plast AS	2317	-52	16	2549	99	16
Dagofor OÜ	18733	802	30	21037	-92	17
Dagomar AS	106309	3084	280	141369	-4253	259
Dagosan OÜ	3916	50	19	6592	0	19
Dagotar AS	107253	32	368	92376	-13859	391
Dagowatt OÜ	1804	0	5	1683	49	5
Dale LD AS	6911	734	23	6593	168	23
DC Doora AS	3680	108	9	3183	55	9
Ehtar Puit AS	2179	-390	14	4746	206	14
Enntrans AS	3143	49	6	5217	11	7
Faasion OÜ	12605	-3	12	16905	235	12
Hesthon AS	2473	38	8	2431	157	8
Hiiu Autotrans OÜ	810	73	6	1353	67	7
Hiiu Mets MV OÜ	4479	50	8	4339	302	8
Hiiu Mets Puidukaubandus OÜ	12117	118	4	12908	138	4
Hiiulink OÜ	2343	45	8	2993	256	10
Hiumaa Mereagentuur AS	4853	219	19	8492	367	23
Hiumaa Tarbijate Ühistu	66324	850	165	69620	2033	153
Honga AS	6390	274	21	5294	457	22
Hotell Sõnajala OÜ	635	17	7	557	46	6
IV Elekritööd OÜ	4014	44	10	3318	6	10
Katres AS	3342	90	8	3343	86	7
Keldrimägi TÜ	998	-101	3	862	71	2
Kemehh AS	3129	321	18	2745	159	19
Kerttu T & V OÜ	1854	84	0	1727	87	0
Klemet AS	27967	199	37	34455	232	40
Kärdla Kommunaal OÜ	2029	81	13	1723	51	13
Kärdla Linnasoojus AS	2987	-567	11	2752	-622	11
Kärdla Perearstid OÜ	1480	308	8	1233	-158	8
Lacto Agro AS	1297	128	21	1521	1	21
Lacto Juust AS	4871	645	23	11308	1312	22
LEVA AS	3629	37	14	3494	1	12
M ja P Nurst AS	6712	1935	29	11189	468	33
Matto Maakorralduse... OÜ	938	344	6	1206	113	12
Necton Foods OÜ	20969	355	4	36554	267	5
Niiluse Kaubanduse AS	11057	200	27	13700	240	22
Numitor OÜ	2849	117	4	3501	30	6
Näkman SAT OÜ	4450	78	4	3711	15	4
Pildikoda OÜ	1383	-9	3	1360	57	3
Plastiktoos OÜ	1409	92	4	1512	91	4
Puimet AS	22678	336	20	19478	19	22
Rammar AS	10290	7	41	9130	-460	26
Sõnajala Kaubanduse jaT.. OÜ	7515	46	21	6439	0	16
Tareste OÜ	1455	0	11	1318	4	11
Vesset OÜ	6215	-482	9	14574	621	11
VH Liiva talu	1378	446	5	2024	813	6
KOKKU	536728	10663	1422	617242	-10824	1404
Kokku andmetega kaetud	615130	10715	1656	692527	-10334	1599

Konkurss “Hiiumaa edukamad ettevõtted 99”

Me ei seadnud endale eesmärgiks kõik Hiiumaa firmad pingeritta paigutada. Vastupidi, ei saa üksteisele kõrvutada erinevate firmade näitajaid ja selle põhjal öelda, et üks firma on parem kui teine. Samuti on selge et majanduskeskonnast tulenevad tagasilöögid võivad ära rikkuda ka tugevamate ettevõtete majandustulemused. Sellegipoolest – firmasid kellele mööduv aasta on eriti edukas olnud tasub meie arvates esile tõsta.

Et kuidagi ikkagi tunnustada Hiiumaa firmasid, otsustasime välja tuua mööduva aasta edukamate firmade nn. TOP 10 - firmad kelle mahud ja arengud olid eriti esiletoomist vääri. TOP 10 koostamisel olid jätkuvalt aluseks samad kriteeriumid, mille järgi koostatakse “Äripäeva “suurt TOP 500 - käibe, käibe kasv, kasum, kasumi kasv, rentaablus ja rentaabluse kasv. TOP 10 arvestusse võeti Hiiumaa 40 suurema käibega firmat, kelle majandustegevus on toimunud vähemalt 2 aastat.

Hiiumaa firmade TOP 10 1999 Hansapanga hinnangul:

Faasion OÜ

Hiiu Mets Metsamajandus ja Varumine OÜ

Hiiumaa Mereagentuur AS

Hiiumaa Tarbijate Ühistu

Honga AS

Klemet AS

Lacto Juust AS

M ja P Nurst AS

Necton Foods OÜ

Vesset OÜ

Lisaks otsustasime esile tõsta kolme järgmist firmat:

Aasta tegija:

Hiiumaa Tarbijate Ühistu - parandas aasta jooksul kõiki põhilisi mahu ja efektiivsusnäitajaid, tegi olulises mahus investeeringuid, suutis edakalt laiendada pagaritööstust.

Aasta investeering:

AS Dagomar – kaasajastas krevetipüügi investeerides ca 20 milj kr. Selleks:

- omandati koos islandi firma NASCO-ga AS Permare enamusosalus ja kaasajastati firma tegevus ja tootmisbaas;
- viidi enda krevetipüük üle 3 tänapäevasele rendilaevale;
- loodi kaks ühisfirmat islandi firmaga NASCO - Laki Ltd ja Fell Ltd, kes ostsid kumbki ühe moodsa krevetilaeva.

Aasta alustaja:

AS EstPak Plastik – käivitas Hiiumaal tipptehnoloogial põhineva plastitootmise, suutis suhteliselt lühikese aja jooksul kasvatada tootmiskahtusid ja haarata arvestatava osa Eesti kohalikust turust.